

Didn't you

■ ■ ■ Vi som ler av andres krøkkete engelsk, lurar oss selv til å tro at vi kan språket bedre enn vi gjør. Det er ingen spøk.

KULTUR TORIL MOI

Engelsk overtar Norge, hevdes det. I næringslivet forhandles det og i academia foreleses det stadig på engelsk. Nesten ni av ti norske doktorgrader skrives nå på engelsk, melder Forskerforum. 95 prosent av norske eksport- og importbedrifter er avhengig av medarbeidere med gode engelskkunnskaper, viste Glenn Ole Hellekjær i 2007. Men hvor gode er vi egentlig i engelsk?

«Didn't you have pigs in your decks?» sa Odd Grythe en gang til en amerikansk pinup dame som hadde kjørt gjennom en snøstorm. Det spørsmålet glemmer vi visst aldri. På nettet sirkulerer mange mer eller mindre apokryfe eksempler på like vanvittig engelsk. Sa virkelig en norsk statsminister «Thank you for the mess» etter en gudstjeneste i Brasil? Har noengang en begeistret minister fortalt en internasjonal pressekonferanse at «Here comes the prick over the i»? Enten de er sanne eller ikke, fungerer slike historier selvbe-kreftende. Ved å fortelle dem overbeviser vi oss selv om at vi, som forteller dem, i hvert fall kan engelsk.

Men om vi i Norge er så flinke i engelsk, hvorfor ser jeg nesten aldri en norsk brosjyre eller nettside skrevet på feilfri engelsk? Menyer er så å si alltid en katastrofe, uansett om det dreier seg om en folkelig kafé eller en høytidelig middag i regi av en framstående kulturinstitusjon. Og hvordan kunne et norskredigert, men engelsk-språklig tidsskrift slippe gjennom en artikkel som konse-

kvent skrev «the wild duck in the ceiling» når den mente villanden på loftet? Hvorfor tror så å si alle norske akademikere som uttrykker seg offentlig på engelsk at «science» og «scientific» betyr «vitenskap» og «vitenskapelig», når det vitterlig betyr «naturvitenskap» og «naturvitenskapelig»? (Humanister bidrar faktisk ikke til «scientific research», men til «scholarship», og samfunnsvitere må pent kalle seg «social scientists» om det skal bli klart hva de driver med.)

Dette er ikke bare overdreven akademisk nidkjærhet. Det er nemlig ikke sant at vi stort sett kommuniserer bra selv om vi gjør noen småfeil her og der. Hellekjærs undersøkelse omfattet 663 norske eksport- og importbedrifter. Den viste at 40 prosent av dem som svarte, mente at de hadde gått glipp av kontrakter på grunn av dårlige engelskkunnskaper, 40 prosent hadde vært i situasjoner der de ikke hadde klart å konversere i sosiale sammenhenger, og nesten 30 prosent hadde unnlatt å oppsøke markeder på grunn av manglende språkfer-

Engelsk er et lumsk språk. Andre språk setter seg tidlig i respekt

digheter. Hele 45 prosent hadde fått eller sendt feilleveranser på grunn av språklige misforståelser.

En amerikansk tidsskrift-redaktør refuserte en norsk artikkel fordi språket var for dårlig, og rådet forfatteren til å betale for en profesjonell språk-vasker. Svaret kom raskt og desperat tilbake: det hadde mannen alt gjort! Om de som tar seg betalt for å forbedre engelsken til andre heller ikke kan engelsk, foreligger det faktisk et problem.

Hellekjær mener at nordmenn ofte overvurderer engelskferdighetene sine. Det kan komme av at engelsk er et lumsk språk. Andre språk setter seg tidlig i respekt. Når vi

Have pigs in your decks?

MED PIGGDEKK. Odd Grythe kommer øyensynlig alltid til å bli husket for sitt spørsmål til Playboy-modellen Barbi Benton. Foto: Scanpix

studerer tysk, konfronteres vi umiddelbart med kasus og bøyningsformer og preposisjoner som tar dativ. Spansk virker greit til å begynne med, men alle som kommer så langt som til fortidsformene av verbet, oppdager med gru at det ikke bare finnes to alminnelige fortidsformer, men også konjunktiv både i nåtid og fortid, og at en rett og slett må kunne alle sammen. Engelskstudenter, derimot, møter ingen slik klart definert vegg. Dermed blir det mye lettere å overbevise seg selv om at en kan bra engelsk enn for eksempel bra tysk.

Gapet mellom det en kan kalle avansert turistengelsk og skikkelig skriftlig engelsk oppdager en gjerne ikke før en mister kontrakten eller får artikkelen i retur. Og selv da er det ikke alltid klart hva som skal til for å forbedre språket. Da jeg begynte å skrive seriøst på engelsk, bodde jeg i Oxford og fikk førsteklasses feedback på språkføringen i alle de utallige utkastene jeg produserte.

Jeg oppdaget dermed raskt at det ikke er nok å skrive setninger som er grammatisk korrekte med korrekt ordforråd. Når jeg gjorde det, var kommentaren gjerne: «Banalt!» uansett hvor godt jeg trodde poenget var. Etter mye strev gikk det opp for meg at jeg hadde skrevet altfor mange hovedsetninger med subjekt, verb og objekt på rad og rekke, akkurat som på norsk. Skriftlig engelsk krever smidig og variert syntaks. Bisetninger må flettes inn på steder de aldri opptrer på norsk, og adverbier må brukes med kyndig forstand for å nyansere og perspektivere teksten. Dette kan læres. En

trenger bare masse trening og en utrolig stilsikker lærer.

Men problemet har ikke bare med språktekniske forhold å gjøre. Kulturforskjeller skaper ofte større hindringer enn noe annet. En amerikansk kollega som har holdt flere kurs i akademisk skriving i Norge, fortalte kursdeltakerne at for å få en tidsskriftartikkel antatt i USA, må den ha et veldefinert argument. De må altså si klart fra at de vil si noe nytt, og selv definere hva det nye er. Hun ble helt forbløffet da kursdeltakerne protesterte heftig. «Det er så arrogant!» «Jeg vet jo ikke mer enn alle andre på fagfeltet!» Nordmenn, følte

hun, skjønte ikke forskjellen på å være klar over hvordan en artikkel bidrar til et fag, og å være brautende og bombastisk.

I Norge blir vi oppdratt til å være beskjedne. Det kan ofte være en dyd. Men siden den såkalte internasjonaliseringen av academia i praksis er en imperialistisk innføring av angloamerikanske normer, vil en beskjeden artikkel med banal syntaks bli refusert med det samme. Moralen er at engelskundervisningen i Norge må styrkes på alle nivåer og i alle sammenhenger.

Toril Moi er professor i litteratur ved Duke University.

KULTUR OG MEDIER

DN Lørdag

TORIL MOI

Professor i litteratur ved Duke University i Durham, USA

SUNE NORDGREN

Kurator og prosjektleder

JOSTEIN GRIPSRUD

Professor i medievitenskap ved Universitetet i Bergen

ØYVØR DALAN VIK

Filmanmelder i Dagens Næringsliv

ERLING DOKK HOLM

Stipendiat ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo